

บทคัดย่อ

เกษตรกรเป็นกลุ่มคนทำงานที่มีความเสี่ยงสูงต่อการได้รับพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรู หากมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูไม่ปลอดภัย การวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการรับรู้ภาวะเสี่ยงจากการทำงานและพฤติกรรมป้องกันของแรงงานนอกระบบในกลุ่ม เกษตรกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการสุ่มอำเภอนในจังหวัดเชียงใหม่แบบง่ายและคัดเลือก เฉพาะหมู่บ้านที่มีเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้สารเคมีกำจัดศัตรูในแต่ละอำเภอๆ ละ 1 หมู่บ้าน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด ได้ กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 ราย ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 ถึง เมษายน พ.ศ. 2553 โดยใช้แบบสัมภาษณ์การรับรู้ภาวะเสี่ยงจากการทำงานและพฤติกรรม การป้องกันของเกษตรกรและแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวพัฒนาจาก แนวคิดการรับรู้ภาวะเสี่ยงจากการสัมผัสเสี่ยงของอาร์เชสและมิเกล (Arezes & Miguel, 2005) และดีฟ (Deep, 2005) ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและ ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.99 และทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ได้ค่า ในระดับที่ยอมรับ (0.70–0.98) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและ ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.30 รับรู้ภาวะเสี่ยงจากการทำงานอยู่ใน ระดับสูง และร้อยละ 37.70 อยู่ในระดับต่ำ สำหรับพฤติกรรมการป้องกันภาวะเสี่ยงจากการทำงานทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.30 มีพฤติกรรมดังกล่าวโดยรวมอยู่ในระดับสูง และร้อยละ 45.70 อยู่ในระดับต่ำ สำหรับพฤติกรรมการป้องกันรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองก่อนการใช้และขณะผสมสารเคมีฯ กลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.30) มีพฤติกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับสูง โดยพฤติกรรมการป้องกันที่กลุ่มตัวอย่าง ยังปฏิบัติไม่ถูกต้องสม่ำเสมอ ได้แก่ ไม่สวมแว่นตาขณะผสมสารเคมีฯ (ร้อยละ 62.33) ผสม สารเคมีฯโดยใช้ปริมาณมากกว่าที่ฉลากบรรจุสารเคมีฯกำหนด (ร้อยละ 36.12) และผสม สารเคมีฯหลายชนิดในถังฉีดพ่นสารเคมีฯ (ร้อยละ 63.55) สำหรับพฤติกรรมการป้องกันตนเอง ขณะฉีดพ่นหรือใช้สารเคมีฯ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.00 มีพฤติกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับสูง โดยพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างยังปฏิบัติไม่ถูกต้องสม่ำเสมอ ได้แก่ ไม่สวมแว่นตาหรือที่ครอบตา ขณะฉีดพ่นหรือใช้สารเคมีฯ (ร้อยละ 70.00) พักดื่มน้ำในขณะที่ฉีดพ่นหรือใช้สารเคมีฯ (ร้อยละ 41.09) ใช้มือขยี้ตาขณะฉีดพ่นหรือใช้สารเคมีฯ (ร้อยละ 34.00) ใช้มือเกาผิวหนังขณะฉีดพ่น หรือใช้สารเคมีฯ (ร้อยละ 99.34) และใช้ปากเป่าหรือดูดสิ่งอุดตันหัวฉีดที่ใช้พ่นสารเคมีฯ

(ร้อยละ 28.33) ส่วนพฤติกรรมการป้องกันตนเองหลังการใช้สารเคมีฯ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.70 มีพฤติกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับสูง โดยพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง สม่่าเสมอ ได้แก่ ทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีฯโดยไม่ฝังดิน (ร้อยละ 70.42) และเก็บพืชผล ก่อนระยะเวลาที่กำหนด (ร้อยละ 31.99)

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า พยาบาลอาสาสมัครอนามัยและสิ่งแวดล้อมและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการให้ข้อมูลข่าวสารความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยเฉพาะพฤติกรรมการป้องกันก่อน ขณะ และหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัยแก่เกษตรกร ลดความเสี่ยงต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากพิษสารเคมีกำจัดศัตรู

Abstract

Agricultural workers are a high risk group for pesticide poisoning, particularly unsafe application of pesticides. This descriptive research study aimed to document risk perceptions of work and health protective behaviors among informal agricultural workers in Chiang Mai province. Three districts were selected using simple random sampling and three villages with the highest proportion of agricultural workers still using pesticides were chosen from each district. The study sample included 300 people, chosen conveniently, based on the inclusion criteria. Data collection was conducted using an interview form and a question guidelines from October 2009 to April 2010. The interview form, developed by the researchers based on a concept of risk perception of noise exposure (Arezes & Miguel, 2005; Deep, 2005), was reviewed by a panel of experts and had a content validity index of 0.99. The reliability of the interview form was also tested and values were at acceptable levels (0.70–0.98). Data from the interview form were analyzed using descriptive statistics while qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that most study participants (62.30%) perceived work-related risks to be high while 37.70% perceived these risks to be low. With regards to overall protective behaviors, 54.30% demonstrated high levels of overall protective behaviors while 45.70% demonstrated low levels of protective behaviors. More than half (52.30%) of the sample engaged in protective behaviors before using pesticides and during pesticide mixing at high levels. The following risk behaviors while mixing pesticides were documented in the full sample: not wearing glasses (62.33%), mixing pesticides at an exceeding higher level than instructed on the product label (36.12%), and mixing several pesticides in the same spraying tank (63.55%). Fifty-five percent of the sample had high levels of protective behaviors while spraying. The following risk behaviors were documented among the full sample during pesticides spraying: not wearing glasses or goggles (70.00%), drinking water (41.09%), rubbing eyes (41.09%), scratching skin (34.00%), and using the mouth to blow or suck the sprayer head (28.33%). More than half of the sample, 62.70% had high levels of protective behaviors following pesticide use. Among the full sample, the following risk behaviors following pesticide use were

documented: not burying the pesticide containers (70.42%) and harvesting crops too early (31.99%).

The findings indicate that occupational and environmental health nurses and related personnel should recognize the importance of dissemination of information on the health risks related to pesticides use. It is especially important to emphasize protective behaviors before, during, and after pesticide use. This information will help promote the safe application of pesticides and decrease health and environmental risks from pesticides.